

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 14 травня 2024 р. № 551

ПОРЯДОК
виявлення та повернення дітей, депортованих
або примусово переміщених внаслідок збройної
агресії Російської Федерації проти України

1. Цей Порядок визначає механізм взаємодії між суб'єктами, які беруть участь у пошуку, поверненні, забезпеченні соціального захисту та реінтеграції дітей, депортованих або примусово переміщених, і таких, які перебувають під ризиком депортації або примусового переміщення внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі — діти).

До суб'єктів, які беруть участь у пошуку, поверненні, забезпеченні соціального захисту та реінтеграції дітей, належать представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, СБУ, державного підприємства “Український національний центр розбудови миру” (далі — Український національний центр розбудови миру), яке згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 228 “Про визначення державного підприємства, яке виконує функції Національного інформаційного бюро” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 26, ст. 1470) виконує функції Національного інформаційного бюро, громадських об'єднань, благодійних фондів.

2. Суб'єкти, зазначені в пункті 1 цього Порядку, взаємодіють з метою здійснення заходів з пошуку, повернення, забезпечення соціального захисту та реінтеграції дітей (далі — заходи з повернення дітей).

3. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

дитина, яка депортована внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, — громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання шляхом виселення або вчинення інших примусових дій з території, на якій вона перебувала, за відсутності підстав, передбачених статтею 49 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. та статтею 78 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р., на територію держави-агресора або на територію іншої держави і яка не досягла 18-річного віку (повноліття);

дитина, яка примусово переміщена внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, — громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання шляхом виселення або вчинення інших примусових дій з території, на якій вона перебувала, за відсутності підстав, передбачених статтею 49 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. та статтею 78 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р., в межах тимчасово окупованої території України і яка не досягла 18-річного віку (повноліття);

дитина, яка перебуває під ризиком депортації та/або примусового переміщення, — громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яка перебуває під ризиком примусу залишити або покинути своє місце проживання шляхом виселення або вчинення інших примусових дій з території, на якій вона перебувала, за відсутності підстав, передбачених статтею 49 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. та статтею 78 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р., в межах тимчасово окупованої території України і яка не досягла 18-річного віку (повноліття);

індивідуальний план заходів з повернення дитини (далі — індивідуальний план) — розроблений Мінреінтеграції із залученням громадських об'єднань та благодійних фондів (далі — юридичні особи), уповноваженого законного представника дитини та інших уповноважених органів комплекс заходів з пошуку, повернення, забезпечення соціального захисту та реінтеграції депортованих або примусово переміщених дітей, дітей, які перебувають під ризиком депортації або примусового переміщення з території Російської Федерації, Республіки Білорусь, тимчасово окупованої території України, або з виїзду їх в треті безпечні країни.

4. Індивідуальний план розробляється з урахуванням потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, місця перебування та місця повернення, її культурної та етнічної приналежності та забезпечує її повноцінну реінтеграцію і можливість повернення до місця постійного проживання в Україні або інтеграції її на новому місці проживання в Україні.

Індивідуальний план включає:

формування особистої справи дитини, що містить інформацію, необхідну для пошуку та ідентифікації дитини;

розроблення переліку послідовних заходів з повернення дитини (складення індивідуального маршруту, визначення переліку необхідних документів, логістики та інших заходів, зокрема пов'язаних із забезпеченням потреби в оренді житла), що здійснюються законним представником дитини або уповноваженою ним особою;

забезпечення супроводу під час вчинення нотаріальних дій (у разі звернення);

супроводження під час оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон (у разі потреби);

забезпечення дитини, її законного представника або уповноваженої ним особи проїзними документами;

здійснення орієнтовного розрахунку добових, вартості проживання дитини, законного представника дитини або уповноваженої ним особи під час поїздки, пов'язаної з поверненням дитини на територію України;

забезпечення дитини речами після її повернення в Україну згідно з переліком речей першої необхідності, визначеним Мінреінтеграції.

Форма індивідуального плану затверджується наказом Мінреінтеграції з урахуванням медичних, освітніх потреб, соціального супроводу та психологічного стану дитини.

5. Координатором взаємодії суб'єктів, зазначених у пункті 1 цього Порядку, є Мінреінтеграції.

Інші заінтересовані юридичні та фізичні особи можуть бути залучені до здійснення заходів з повернення дітей у випадках і порядку, що визначені законодавством.

6. У разі отримання інформації про дитину посадові особи державних органів та органів місцевого самоврядування, а також Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими, громадські об'єднання, іноземні неурядові організації, міжнародні організації, Український національний центр розбудови миру, інші заінтересовані юридичні та фізичні особи не пізніше наступного робочого дня зобов'язані повідомити Державній службі у справах дітей про таку дитину.

Державна служба у справах дітей після отримання повідомлення про дитину невідкладно інформує Український національний центр розбудови миру, звіряє інформацію про таку дитину з даними "Єдиної інформаційно-аналітичної системи "Діти" (далі — Єдина система "Діти") і надсилає повідомлення про виявлення дитини службі у справах дітей виконавчого

органу міської, районної у місті (у разі її утворення), сільської, селищної ради за адресою задекларованого/ зареєстрованого місця проживання (перебування) дитини до повномасштабного вторгнення або за адресою перебування законного представника дитини (далі — служба у справах дітей).

У разі коли інформація в Єдиній системі “Діти” про дитину відсутня, Державна служба у справах дітей з метою отримання необхідної інформації звертається з відповідним запитом до уповноважених органів, зокрема Національної поліції, ДМС.

7. У повідомленні зазначається вся наявна інформація, яка відома про дитину, її законних представників та необхідна для внесення до Єдиного реєстру осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених у зв’язку із збройною агресією Російської Федерації проти України (далі – Реєстр), відповідно до пункту 16 Порядку створення, ведення, доступу до відомостей Єдиного реєстру осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених у зв’язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2023 р. № 339 “Деякі питання захисту осіб, у тому числі дітей, депортованих або примусово переміщених у зв’язку із збройною агресією Російської Федерації проти України” (Офіційний вісник України, 2023 р., № 45, ст. 2396).

8. Український національний центр розбудови миру після отримання повідомлення відповідно до пункту 6 цього Порядку в десятиденний строк з моменту його отримання вносить інформацію про дитину до Реєстру і перевіряє дані про те, чи є законні представники дитини військовополоненими (перебувають у полоні держави-агресора) або позбавленими особистої свободи (затримані, взяті у заручники) органами влади держави-агресора (окупаційних адміністрацій та збройних формувань) у разі наявності інформації про таких осіб.

Український національний центр розбудови миру надсилає інформацію про дитину, що міститься в Реєстрі, до СБУ, Державної служби у справах дітей, Офісу Генерального прокурора, органів (підрозділів) Національної поліції для її подальшого опрацювання та відповідного реагування у межах компетенції.

За результатами опрацювання органи, зазначені в абзаці другому цього пункту, інформують про вжиті заходи та наявну інформацію Український національний центр розбудови миру і службу у справах дітей, визначену Державною службою у справах дітей, у разі, коли територія, на якій проживала (перебувала) дитина до повномасштабного вторгнення, є тимчасово окупованою Російською Федерацією.

Державна служба у справах дітей на підставі інформації, що міститься в Єдиній системі “Діти”, Реєстрі, звертається до органів (підрозділів) Національної поліції, СБУ з метою оновлення щокварталу інформації про

дітей, які залишилися (перебувають) на території держави-агресора, тимчасово окупованій Російською Федерацією території України, включеній до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого Мінреінтеграції, для якої не визначена дата завершення тимчасової окупації.

9. Державна служба у справах дітей надсилає виявлену інформацію про дитину службі у справах дітей за місцем проживання (перебування) дитини до її депортації та/або примусового переміщення та, якщо дитина має статус дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, — до відома служби у справах дітей за місцем первинного обліку такої дитини, а також службі у справах дітей обласної держадміністрації (військової адміністрації) відповідно до її підпорядкування.

У разі відсутності у виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення), сільської, селищної ради можливості здійснювати свої повноваження на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії (територіях можливих бойових дій, територіях активних бойових дій та територіях активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси), а також тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого Мінреінтеграції, Державна служба у справах дітей визначає іншу службу у справах дітей та надсилає їй повідомлення про дитину. Державна служба у справах дітей повідомляє про визначення іншої служби у справах дітей службі у справах дітей обласної держадміністрації (військової адміністрації) відповідно до її підпорядкування.

10. Служба у справах дітей після отримання повідомлення від Державної служби у справах дітей відповідно до вимог пункту 9 цього Порядку реєструє його та формує особову справу дитини, складає або доповнює обліково-статистичну картку і робить позначку “депортована, примусово переміщена дитина або дитина, що перебуває під ризиком депортації та/або примусового переміщення” в Єдиній системі “Діти” та здійснює безпосереднє ведення справи дитини.

У разі з’ясування обставин про те, що дитина є дитиною-сиротою або дитиною, позбавленою батьківського піклування, або дитиною, яка перебуває у складних життєвих обставинах, інформація про її депортацію або примусове переміщення вноситься до обліково-статистичної картки дитини в Єдиній системі “Діти” і зберігається в її особовій справі. У разі потреби Державна служба у справах дітей надає право доступу до обліково-статистичної картки дитини в Єдиній системі “Діти” визначеній нею службі у справах дітей.

11. Служба у справах дітей за місцем обліку дитини протягом п'яти робочих днів з'ясовує інформацію про законного представника дитини (у разі наявності) та можливість виїхати йому за дитиною до місця її депортації або примусового переміщення та інформує про це службу у справах дітей обласної держадміністрації (військової адміністрації).

12. У разі відсутності законного представника у дитини, про яку надійшла інформація про те, що вона депортована, примусово переміщена або перебуває під ризиком депортації та/або примусового переміщення, службою у справах дітей у найкоротші строки вживаються заходи до пошуку осіб, родичів, на яких може бути покладено повноваження законного представника (шляхом встановлення опіки або піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування).

У разі відмови або неможливості законного представника дитини виїхати за дитиною до місця депортації або місця примусового переміщення законний представник надає згоду третій особі на вчинення дій з повернення дитини під час всієї поїзди, зокрема перетину державного кордону, що оформлюється у формі заяви, на якій нотаріально засвідчується справжність підпису законного представника.

У разі наявності інформації про наявність підстав для надання дитині статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, служба у справах дітей вживає заходів з надання такій дитині відповідного статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, відповідно до пунктів 79¹—79³ Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 “Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини” (Офіційний вісник України, 2008 р., № 76, ст. 2561).

Статус дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, надається дітям відповідно до пунктів 23 і 24 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866.

Встановлення опіки (піклування) над дитиною здійснюється відповідно до пунктів 79³ і 79⁴ Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866, влаштування її у прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу — у порядку, передбаченому постановами Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 р. № 565 “Про затвердження Положення про прийомну сім'ю” (Офіційний вісник, 2002 р., № 18, ст. 926) і від 26 квітня 2002 р. № 564 “Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу” (Офіційний вісник України, 2002 р., № 18, ст. 925).

13. Про можливість законного представника дитини або уповноваженої ним особи виїхати за дитиною до держави її депортації або на територію примусового переміщення служба у справах дітей складає акт у довільній формі та повідомляє про це Мінреінтеграції шляхом надсилання відповідного листа з позначкою “розглянути невідкладно”.

14. Служба у справах дітей разом з відповідним органом опіки та піклування здійснює повноваження та вживає заходів до повернення дитини та передачі її законним представникам.

15. Заходи, передбачені індивідуальним планом, здійснюються Мінреінтеграції у співпраці з юридичними особами.

Юридична особа повинна відповідати таким критеріям:

неперебування у процесі припинення діяльності;

в статутних документах повинна бути зазначена інформація про провадження діяльності, пов’язаної із задоволенням суспільних інтересів у сфері забезпечення здійснення захисту прав і свобод дитини, підтримки сімей, протягом не менш як п’яти років;

відсутність фактів порушення вимог бюджетного законодавства;

наявність оприлюдненої на своєму офіційному веб-сайті та/або на своїх сторінках у соціальних мережах інформації про свою діяльність, звіти про використання нею коштів державного та/або місцевого бюджету.

16. Український національний центр розбудови миру і юридична особа є сторонами договору про спільну діяльність відповідно до законодавства (далі — договір).

Договір укладається строком на один рік.

17. Юридична особа після укладення договору здійснює заходи з повернення дітей відповідно до індивідуального плану.

18. Юридична особа за координації Мінреінтеграції забезпечує за власний рахунок здійснення заходів з повернення дітей, передбачених індивідуальним планом, вартість яких підлягає компенсації за рахунок бюджетних коштів відповідно до Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених на забезпечення здійснення заходів з повернення дітей, депортованих або примусово переміщених внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2024 р. № 552.

19. У разі прибуття на пункт пропуску державного кордону України дитини без супроводу працівники Держприкордонслужби повідомляють про цей факт органам опіки та піклування за місцем розташування пропускного пункту державного кордону та СБУ.

Керівник органу опіки та піклування видає довіреність працівнику служби у справах дітей на представництво інтересів дитини від імені органу опіки та піклування.

Служба у справах дітей за місцем виявлення дитини зобов'язана невідкладно забрати таку дитину з пункту пропуску через державний кордон, забезпечити її тимчасове влаштування, вжити заходів, передбачених законодавством, до її захисту та повідомити про таку дитину службі у справах дітей обласної держадміністрації (військової адміністрації).

Служба у справах дітей обласної держадміністрації (військової адміністрації) повідомляє про таку дитину Державній службі у справах дітей.

20. Соціальний супровід дітей, яких було повернуто з депортації або примусового переміщення, здійснюється відповідно до законодавства надавачами соціальних послуг.

21. Відповідно до абзацу першого частини другої статті 11 Закону України “Про інформацію” та частини п'ятої статті 10 Закону України “Про охорону дитинства” посадові та юридичні особи, що були залучені до процесу повернення дітей, не мають права на розголошення або опублікування будь-якої інформації про дитину, що може заподіяти їй шкоду, без згоди законного представника дитини.
